

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

XIX. nedelja po Binkoštih.

Ženitnina je sicer pripravljena, toda povabljeni je niso bili vredni.

(Matej 22.)

Ženitnino nam riše današnji sv. evangelij pred oko, torej priliko, ko se na veseli pojedinji zbirajo sorodniki, sosedje in hišni najbolji prijatelji, da jim v prijetnem počitku in pomenkovanju preteče nekaj blagih ur.

Taka ženitnina, dragi, ki je ne popisuje le enkrat sv. evangelij, je ali podoba naše sv. cerkve, t. j. nebeškega kraljestva na zemlji, kojega udje smo do smrti — ali pa podoba samih nebes, v katera smo povabljeni in kamor naj teži hrepenenje vseh nas po smrti tukaj na zemlji.

Nebesa so torej kraj našega namena, in vredna so sama ob sebi, da nam niti trenutek ne pridejo iz uma. Zato premislimo danes nesrečo, če bi nam tu v našem življenju nebesa ne bila toliko mar, kolikor nam vselej morajo biti.

*

Zgoditi se vtegne, da zemski dobrotnik izusti komu, ki mu je dober, tako-le obljubo: Vse to, kar je mojega; vsa pahištva, vsa polja, vsi travniki, vsi gozdi — vse to bo nekokrat tvoje. Stavim le ta pogoj, da se lepo pripraviš na sprejetev vseh teh dobrin in toliko privadiš, da boš znal to vzdrževati ter tem potom vse to skupno ohraniti. Vsa moja sreča tu bo tvoja.

Kaj bi vi na to rekli, ko bi pa, šel ta osrečenec in z brezbriznostjo in nedelalnostjo tako razjaril velikodušnega darovalca, da bi nejevoljen zaklical nad njim: Proč od mene

za vselej. Kedor v svoji brezskrbnosti ni hotel niti prijeti za plug, ta ni vreden mojega najmanjšega daru in ni vreden, da bi mi bil še kedaj pred obličjem.

Bi si li upali vi takemu lahkomišljeniku le eno besedo govoriti v opravičenje?

Mislimo si, da so se zbrali na vesel sestanek stariši in otroci; bratje in sestre. Pritegnili so v družbo prijatelji in prijateljice in židane volje ni bilo ne konca ne kraja. Le eden blag glas zadovoljstva je bil v vseh ustih; le jasni svit sreče na obličjih — in veselje je plapolalo v pogovorih te družbe, v njenih popevkih in v njenih nedolžnih šalitvah.

Kaj pa bi vi na to rekli, ko bi se kar na mah zglašil iz te divne skupine tudi povabljenec in bi kakor iz uma rohneti pričel nad hišnim gospodarjem in brezpovodno kakor neznosna osa jel zbadati na vse strani, da bi omizniki čudeč se drug drugoga pogledovali? Dvigniti bi se moral slednjič hišni gospodar in kakor nerad povzdigniti svoj glas ter reči: Vabil sem vas vse v ljubavi, prepričan sem bil, da smo si dobri vsi, kar nas je na tem omizju in sem upal, da niti ne eden grenak glas ne skali skupnega našega veselja. Ker sem se pa varal tako bridko in si kalil ti to našo radost, moram imenom te družbe označiti svojo nevoljo in oznaniti, da te ta častita skupina nič več ne more in tudi nič več noče trpeti med seboj.

Ali bi vi, dragi, drugače sodili o takem brezobražencu ter kalitelju nedolžnega veselja v tem sorodniškem in prijateljskem krogu.

To bi bila, dragi, nebržnost do svetnih vgodnosti — do svetnega minljivega premoženja in veselja. Nedoumna in nedopustna bi se nam zdela po pravici.

*

A kaj pa bi bila nebržnost za to, kar je nebeškega, kar ostane za večnost? — Saj nam niti primere ni dane med zemskim minljivim in večnim nebeškim.

Ali je mogoče, da bi nam ne bilo vse do kraja, ki izgine pred njim vsako zemsko posestvo; do kraja, kjer „bo obrisal Bog vse solze od njih oči — in smrti ne bo več; tudi ne bo več ne žalovanja, ne vpitja, ne bolečin, ker poprejšnje je minulo.“ (Skriv. raz. 21, 4.)

Ali je mogoče, da bi gluhi bili za radosti, ki se jim svetne niti senca ne morejo zvati in o katerih nam poroča apostol, če pravi: „Oko ni videlo, uho ni slišalo in v srce človekovo ni prišlo, kar je Bog pripravil tem, kateri ga ljubijo.“ (I. Kor. 2, 9.)

Ali je mogoče, da bi nas neizmernim hrepenenjem ne navdajale sv. Pavla besede, ki nam popisujejo našo prihodnjo družbo v nebesih govoreč: „Pristopili ste na goro Sion in v mesto živega Boga, v nebeški Jeruzalem in do množice veliko tisoč angeljev; v cerkev prvencev, kateri so zapisani v nebesih in do Boga, sodnika vseh, in do duhov popolnih pravičnin in do Jezusa, sredn.ka nove zaveze.“ (Hebr. 12, 22—24.)

*

*

*

Razvideli ste, dragi, kako bi se vkrivčil vsak nas, ko bi na nepremišljen način preziral vdobnosti tu na svetu; a kako še le, ko bi mu nebesa ne bila toliko pred očmi, kolikor bi mu morala biti.

Veseli smo, če se nam popisujejo v cerkvi božje lastnosti in če premišljujemo tam ali pa doma v tihih urah o onem vedno-večnem kraju, kjer biva Bog. A dušno krepilo naj nam bodo ob tem vselej apostolove besede, ko pravi: „Sedaj vidimo skozi zrcalo kakor v megli; takrat pa bomo videli od obličja v obličje. Sedaj spoznam le nekoliko, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan.“ (I. Kor. 13, 12.) — „Videli ga bomo, kakor je.“ (I. Iv. 3, 2.)

Torej, dragi, le neprestano navzgor — srca kvišku v višave! Amen.

Čez leto in dan.

(Potopisne črtice iz slovenske domovine.)

„Na vse te reči se ozira omamljeno moje oko.“

(Pesnik in skladatelj župnik
Luka Dolinar.)

(Dalje.)

Stopivši človek v Oglejsko baziliko res kar osupne o tem, kar se mu tu stavlja pred oči. Velikanska cerkev ponareja v svojih temeljnih obrisih simbolično podobo sv. križa. Dva in dvajset močnih, visokih kamenitih stebrov, po vsaki strani edenajst, ločuje cerkveno ladijo v tri oddelke. Stranska nižja oddelka razsvetljuje od strani po sedem oken; srednji oddelek pa je nad stranska zelo povzdignjen: od vsake strani sveti vanj po ednajst oken. Bazilika po šegi italijanskih cerkva nima oboka; tudi muzičnega kora ne. Presvetišče je pozidano okroglasto; korarski stoli stojijo ob steni še sedaj. Uprav na sredi pa priča o nekedanji slavi in imenitnosti Ogleja kameniti patriarhov prestol, ki bo svedočil še poznim potomcem, da vse mine pod solncem. Pravijo, da je bil patriarh Popo, ki je zidal ta velikanski sveti hram božji, rodom Gorotanec (Korošec).

Bazilika pa ima prostora za 12 tisoč ljudi.

Ko sem vstopil v veličastno baziliko, bil je prvi moj pot do podzemeljske cerkve (krypte), ki se nahaja ravno pod presvetiščem, in v katero vodi dvojce stopnic. Ondi sem se vdeležil tihe sv. maše, katera se je opravila na altarja, ki je postavljen na sprednji strani onih čveterih zidanih stebrov, ki podpirajo obok krypte. Sredi njih se nahaja velika železna omara, ki so v njej baje shranjene one svetinje, katere so po odpravi patriarhata ostale še v Ogleju. Mnogo se jih je bilo baje preneslo tistokrat v Videm in v Gorico. Na tem mestu, t. j. na kraju podzemeljske cerkve, sta umrla baje mučeniške smrti sv. Mohor in Fortunat.

Ko smo prišli nazaj gori v baziliko, imel je zdajci pridigo kranjski dekan Anton Koblar.

Le-ta je — memogrede bodi povedano — eden izmed dvajseterih mojih nekedanjih učencev, katere je v teku mojega 48letnega učiteljskega službovanja podučevala in odgojevala moja malenkost, in so vstopili v mašniški stan. Dva sta zdaj še bogoslovca. — Cerkvenemu govoru je sledila tiha sv. maša s slovenskim petjem. Orgljal je ljubljanski o. Angelik, petje pa dirigiral o. Hugolin. Oba za vselej imenitna slovenska skladatelja. Moja osebnost — naj se mi dovoljuje ta opazka — takega petja ne smatra za izraz pravega slovenskega narodno-cerkvenega petja; ta dan pa bi bilo vendar na tem kraju kaj takega vmestno. — Po tej sv. maši smo si šli iskat že potrebnega zajutreka ter smo si ogledali ostali Oglej, ki je napravil na me veliko bolji vtis, nego pred 40 leti. Prišli smo mimo cerkvice, menda sv. Antona — doli do kanala, po katerem privozijo barčice od morja noter v Oglej, in odkjer se zamore peljati tudi na bližnji sloveči Marijin božjepotni kraj, na otok Barbano, in v sloveče morske kopelji Gradež (Grado). — Ogledali smo si tudi oglejski muzej, katerega je zgradila država l. 1882. V tem muzeju se nahaja nebroj rimskih starin. Ko bi jih človek hotel pregledovati natanko, potreboval bi v to časa ves dan, ali pa še več. Nekoliko o Ogleju je poleg mojega spisa v Slov. Večernicah družbe sv. Mohorja za l. 1864., zvezek X. str. 78—89 zapisano tudi še v Koledarju imenovane družbe za l. 1895. str. 41. in 42. Videti ste ondi tudi sliko Ogleja in notranjost bazilike.

Ko smo prišli nazaj proti baziliki, bilo je že blizo 9. ure, na kateri čas je bila določena pridiga in pontifikalna sv. maša knežškofa, dr. Ant. Bonaventura Jeglič-a, ki je bil z nami vred priromal v Oglej. Nad tisoč romarjev, dasi so k nam pritegnili tudi domačini, se je v velikanski baziliki kar nekako poizgubilo. — Ob 9. uri so pripeljali v slovesnem izprevedu ob veselem pritrkovanju in streljanju knežškofa v baziliko. Smo si pač mislili: ko bi se ta cerkvena slavnost vršila kje v okrožju našega gorenskega Kranjskega okrajnega glavarstva, bi streljanje pač molčalo! Premilostni je imel najprej do zbranih vernikov ognjevito-vneto pridigo, kateri je sledila slovesna pontifikalna sv. maša. Po ta-

isti nam je še stolni vikar Jan. Kalan iz Ljubljane, zdaj župnik v Zapogah pri Smledniku, izpred glavnega altarja razlagal znamenitosti, ki so videti v baziliki in zunaj nje; vabil tudi na razgled iz zvonika, ki je posebno zanimiv, ker se raz njegaj lahko natančno vidi vsa obširna okolica. Ogledali smo si tudi starodavni baptisterij, ki je zgrajen na sprednji strani cerkvenega vhoda v posebni kapelici. Tu se dobro vidi, kako so se krestili nekedar zlasti odraščeni verniki. Stopili so v nalašč za to vravnani kameniti plitvi vodnjak, in potopili se popolnoma pod vodo. Ne vem, zakaj je bil ta baptisterij ta dan zaprt. Le na izrecno našo željo in prošnjo so ga nam odprli in razkazali. — Omenjam naj tudi še tega, da smo kmalu po skončani pontifikalni sv. maši po romarski šegi pred krypto nekateri ožji znanci zapeli par odstavkov iz znane knjige: Pesme od farnih pomočnikov ali patronov v Ljubljanski škofiji, str. 153, katerih prva kitica se glasi:

O, leži Akvileja,
Svetosti lepi bliš!
Nekdanja trdna meja,
Samotna zdaj stojiš.
Si dolgo, dolgo stala
Nam ljubezniva mat';
Aposteljne dajala,
Kot Mohor, Fortunat.

Viši učitelj Josip Levičnik.

(Dalje prihodnjic.)

Črtice o verskih in cerkvenih preobrazbah v Beli Krajini.

(Dalje.)

Hans Tulščak je deloval kakor propovednik l. 1559, in je bil v Metliki l. 1561, dobro znan kakor gospod Janez. Bil je zmožen nemščine in latinščine, prej katoliški duhovnik.*) L. 1561. je postal poleg Juričiča deželni propovednik v Ljubljani, kjer se je oženil. L. 1562. je došlo cesarsko povelje, naj se dene v zapor, a nastopno leto je bil zopet na svojem mestu. Bil je strasten, svojeglaven mož, propadel značaj. Nosil je na čelu zna-

*) Mitth. 1864. pag. 7.

menje vžgano od rabelja, znamenje svoje podivjanosti. Prijelo se ga je ime -lisee-. Izgubil je službo radi svoje silovitosti. Drugi so hoteli počasi izpodriniti staro vero, pustili so na miru obrede, jih celo posnemali. A on je vse preziral, hujskal ljudstvo po mestu, da je začelo razsajati in rogoviliti. Zato ga je superintendent Spindler odstavil l. 1569. Z vso silo je hotel nekoč vломiti v šentpetersko cerkev, da bi pridigoval ob nekem pogrebu l. 1582. Duhovščina mu je zabranila. Odlikoval se je ob času kuge, izdal molitvenik.* Raditega so ga zbrali v deželno delegacijo, da bi pregledal Dalmatinov prevod sv. pisma, imenovali so ga tudi deželnim propovednikom. V tej službi je bil vmirovljen l. 1589, umrl je okoli l. 1594. O njem se bere precej nelepih poročil v knjigi, ki jo je izdal l. 1606 prošt v Stainzu Jakob Rosolenz: »Gründlicher Gegenbericht« kakor odgovor na knjigo wittenberškega profesorja Rungius-a: »Die Tyranische Bapsti se verfolgung des H. Evangely in Steyermarkt, Kärndten und Krain«**). A mora biti verjetno, ker se sklicuje še na žive priče dotičnih dejstev, nekaj pa na listine, katere navaja doslovno. Piše, da je Lisee nosil na čelu znamenje »Der Unredlichkeit«, živel je sramotno do skrajnosti in ob smrti je nastal silovit vihar, ki je lomil drevje, razkopaval strehe in podiral hiše, ljudje so rekli, da ga je odnesel hudič. Njegov jezik mu je odgnil še pri življenju, kakor nekedaj krivovercu Nestorju.

O Štefanu Kovačiču se ne ve nič podrobnosti.

Pater Vojmanič (Vokmanič) je predikaval v starem gradu; nadvojvoda je dal pregnati iz mesta njega in luteranskega učitelja l. 1581. Govoril je nekaj časa v konturski cerkvi zunaj mesta (morda pri Treh farah), a komtur ga je pregnal. Zato je odslej nastopil v hiši nekega Hallerja. Jeseni, 16. septembra 1581, so sklenili luteranci kupiti kos pl. Semeničevega vrta, in ko se je obnesla kupčija, zgradili so tam shodnico, šolo in stanovanje za predikanta in učitelja.***) L. 1587. nahajamo v Metliki Vita Subtiliča, ki je bil predikant krščanske občine Črnomeljske.

Ti razširjaleci nove vere se sledijo v Metliki. Gotovo jih je bilo več, le te nam je ohranila zgodovina. Poglejmo še one, ki so delovali v Črnomlju. Tu nahajamo l. 1569. Martina Gorgiča, ki je bil ob enem vojaški pridigar na turški meji, v vojaški granici. Tako deželni stanovni tudi vojakov niso zapustili. V mirnem času je bilo v Metliki in Črnomlju, okoli Vinice in Pobrežja polno vojakov; prav pogosto so se podajali sejaleci nove vere tudi med nje. Kakor vojaški predikant je deloval tudi Juri Juričič († 26. oktobra 1578.), za njim Tomo Jagonič (1579) in od l. 1590–92 Gregor Sitarič, prej semiški župnik, ki je odpadel l. 1586, kakor l. 1570 njegov predhodnik Nikolaj Toskanič. Ko so se pomikale vojaške čete čez Belo Krajino na Hrvaško proti Turkom, moral je iti z njimi. Prej še je vzel iz semiške cerkve pozlačen kelih, pacifikal, nekaj stol, 12 altarnih prtov, s katerimi si je mislil podšiti obleko. Vsled tega se je pritožil na nadvojvodo Markvarda pl. Eck, vitez n. reda in deželnega namestnika nižjeavstrijske balije. Nadvojvoda ga je za kazen izgnal iz vseh svojih dežel; deželni stanovni pa so dobili strog nalog, v najkrajšem času povrniti škodo, katero je cerkvi naredil Sitarič.*)

L. 1582. sledi Gorgiču Anton Neapolitanec. Kakor vojaški predikant se je moral preseliti v Karlovec. Deželni stanovni so naprosili krajinskega poveljnika, da je spustil vsak mesec Neapolitance na obisk krščanske občine Črnomelj. Prišel je seveda, potem ko so mu preskrbeli konja in letnih 31 goldinarjev, vselej krščevat, delit zakramente, kadar so ga zaželeli.

L. 1587. so nastavili Vita Subtiliča za predikanta krščanske občine Črnomelj, Krupo, Križ (morda Vinico) in Pobrežje.**)

Do leta 1569. je deloval tudi neki Ivan Schweiger, rojen v Kočevju, kjer je bil katoliški duhovnik; ko je odpadel, širil je novo vero preko kočevskih mej in prišel v Črnomelj. L. 1569. je odšel v Ljubljano; pustil v Črnomlju službo predikanta in oskrbnštva Herbarta VIII. posestev (okoli Metlike in Pobrežja) — »Johannes Schweiger sacerdos de

*) Glaser, Zg. slov. slovstva I. str. 115.

**) Voditelj 5. l. st. 405–6.

**) Dimitz III, 84.

*) Valvazor, VII. 463; VIII. 808.

**) Dimitz III, 150–51.

Hotschevia, qui fuit flegerus Herbaridi ab Auersperg in Tschernembl, tako so ga vpisali v mrtvaško knjigo v Ljubljani, kjer je bil umrl 25. februarija 1583. *) Žena mu je bila neka Katarina.

Poleg navedenih, tu nastavljenih predikantov se sledijo v Beli Krajini tudi oni, ki se onostran Gorjancev niso čutili varne pred roko pravice in so zbežali v Belo Krajino. Iz Toplice izgnani Luka Vrbee se je skrival nedaleč od Metlike pri grofu Zriniju, od tu se podajal sem pa tje nazaj na Dolenjsko. L. 1609. še je bival v Schneckenbüchelu pri mladem Pelzhoferju. **)

Dokler je živel cesar Ferdinand I., niso si novoverniki upali preveč na dan. Strogo je preganjal protestantovske pridigarje. Delovali so bolj na skrivnem. A ko je ta zatisnil oči in mu je nasledoval luteranom prijazni, na skrivnem, kakor so trdili, celo vdani cesar Maksimilijan II., razširilo se je luteranstvo prav hitro. Svet je strmел, da je že tako zelo protestantovski; kar mrgolelo je predikantov, med njimi tudi mnogo odpadlih duhovnikov. Zato njegov brat nadvojvoda Karol, ki je postal po Ferdinandovi smrti deželni knez Štajarske, Koroške in Kranjske, nove vere ni mogel več zaježiti. Postali so silno oblastni. Časi so bili zanje vgodni, vse so dosegli. Vse so izsilili od kneza, in ta jih ni smel odbiti od sebe, če je hotel storiti kaj proti Turkom, ki so silili v slovensko zemljo od vseh strani. Postali so predrzni in s silo so se zaganjali v vse, kar je bilo katoliškega. Novih cerkva niso zidali, manjkalo jim je časa in škoda je bilo denarja. Sicer pa jim tega tudinibilo treba. Po mestih in tudi po kmetih je bilo mnogo cerkva, do katerih so imeli po mestih mestni očetje, po deželi pa plemenitaši patronske pravice in so jih tako prepuščali luterancem. V mestni odbor ni bil voljen nobeden katoličan več, češ, da niso sposobni za ta mesta. Do skrajnosti so prezirali nadvojvodova povelja in ukaze, če jim je hotel stopiti na prste, zatekli so se mestni očetje do plemičev, do stanov. Tu so našli za-

slombo vedno, braniti so se znali z dobrim orožjem, katerega se je i cesar bal, in to je bil turški strah, zoper katerega so odrekli pomoč, kadar se jim je pretilo ali se jim niso izpolnile želje.

Godilo se jim je dobro, zlasti odkar je zatisnil oči luteranom nič prijazni nadvojvoda Karol. I. 1590. Sin Ferdinand je bil še mladoleten, vladala sta zanj Ernest in mati Marija, vneta katoličanka, ki je rekla, da gre rajši z beraško palico iz dežele svojega sina, nego, da bi trpela le enega luteranca v nji. Ko je minila velika turška sila, začela sta izdajati stroga povelja, za katere so se s prva prav malo menili. A kmalu so izprevideli, da jim je pretekla doba prostosti in prešernosti. Kakor vsa druga mesta, dobili ste tudi Metlika in Črnomelj povelje, voliti v mestni zbor izključno le katoličane. Malo so se zmenili. Vicedom je pisal, naj ju odstavijo. Volili so l. 1593. in izvolili v Črnomlju Miha Živkoviča, v Metliki nekega Čepnika. Dne 12. julija 1593. se je izid volitve naznanil vicedomu, ki je pa odgovoril, da je ne potrди, če tudi sta izvoljena edina zmožna nemščine v pisavi in govoru, ker sta oba luteranca. Črnomljanci so se bali sile in so izvolili drugega, Metličani pa so l. avg. zopet prosili, naj izvolitev potrди, kar je odločno odklonil in 13. septembra so poročali, da so izvolili katoličana Leonarda Jelena. *)

V tem času sta prevzela kmalu drug za drugim dva vneta katoličana eden vlado v svetnih stvareh, Ferdinand, drugi v cerkvenih. Hren. Luteranom je zapihala povse druga sapa. Ona dva sta delala na to, da so se podelile vse javne službe, tudi mestno svetovalstvo katoličanom. Novi ukazi so prišli v Metliko, 24. septembra 1598., da se mesto sodnika, pisarja in svetovaleev napolni s katoliki. A mestni zbor, starejšinstvo si je volilo za sodnika in župana luterana, češ, da ne morejo s kljuko sneti župana in sodnika. Nobeden namreč ne more postati sodnik, ki ni bil eno leto prej starejšina, da se tam priuči poslovanja in postav. Izvolili so si Colariča, ki je bil leto prej v mestnem zboru. *) Vicedom je Metličanom zagrozil, zbalii so se

*) Mitth 1864, pag. 2. 7.

***) Dimitz III. 354.

*) Mitth 1867, 83—86.

***) Mitth. 1867, st. 97.

sile in mesto luterana izvolili katolika za sodnika. Protireformacija je jela izdajati stroge ukaze, kdor se ni maral izpreobrniti, moral je popustiti deželo ter plačati na odhodu deset odstotkov od vsega svojega imetja. L. 1615. je verska komisija pozvala nekatere luteranstva sumljive tudi iz Bele Krajine: iz Metlike 38, iz Črnomlja 4, iz Semiča 1. A izkazalo se je, da so bili katoličani. L. 1615 ne nahajamo sledu o kakem predikantu ali luteranu v Beli Krajini, kamor je zasijala nova vera l. 1548. Vsojena je jela bila pač kratka doba življenja v našem kraju: tekom sedemdesetih let se je vselila in izselila brez sledu.

XV. Oglej izgubil cerkveno oblast nad Belo Krajino.

Žalostno versko stanje v luteranski dobi pripisuje papežev protonotarij Albert Pessler, poznejši novomeški prošt, brezbriznosti oglejskega očaka za avstrijski del njegove cerkvene ožakovine.* In za dobe protireformacije in ob nje izvršku se je trudil Ferdinand za ustanovitev nove školije v Gorici. Pa republika beneška si je prizadevala na vse kriplje to preprečiti. Zato je izdal nadvojvoda l. 1609. duhovščini notranjeavstrijskih dežel prepoved, da ne smejo v duhovnih pravicah iskati si pravice v duhovnem sodišču na Beneškem, nego pred naddijakonom v deželi. Dalje je prišla l. 1657. od cesarja Ferdinanda III. prepoved, v kateri ne dovoljuje predlagati kandidatov za izpraznjene duhovske službe patrijarhu v potrdilo ali imenovanje. Pridržal je to pravico rimskemu apostolskemu stolu, oziroma nunciju v Rimu. S tem je bilo vsaj nekoliko pridobljeno. Avstrijski vladarji so želeli oglejski vpliv popolnoma potisniti iz Avstrije. Trudila sta se zastonj Leopold I. in Karol VI. Zato je izdal Karol VI. l. 1719. strogo odredbo, da zanj in za njegove podanike niso merodajni odloki v duhovnih zadevah izdani po beneških očakih, nego pri apostolskem nunciju. Še le Mariji Tereziji se je vkljub najkrepkejšemu upiranju Benečanov posrečilo l. 1747. pridobiti papeža Benedikta XIV., da je imenoval najpoprej posebnega apostolskega vikarja za vse avstrijske cerkve

oglejske ožakovine. L. 1751. pa je zatrl to in mesto nje ustanovil dve samostalni nadškofiji, eno v Vidmu, drugo v Gorici. Oglejski vpliv je bil s tem popolnoma vničen. One župe na Kranjskem, ki so spadale dotlej še pod cerkveno oblast oglejsko, so se podredile goriški nadškofiji, med temi tudi tedanje Belokranjske župe.

XVI. Bela Krajina pod goriško nadškofijo.

V ložje poslovanje so koj razdelili goriško nadškofijo v naddijakonate: na Kranjskem v gorenski, zatiški, novomeški, ribniški, kostanjeviški in bistrški naddijakonate ter v dekanate: metliški (belokranjski) in vipavski. Metliški dekanat je obsegal nemškemu redu vtelešene, tedaj še zelo obširne župe: Metlika, Črnomelj, Semič, Podzemelj, Vinica. Župnik metliški, ki je imel naslov prošta, je bil ob enem dekan.*

(Konec pride.)

„r“.

Bl. Ivan Vianney — in Najsvetejše.

Ivan Vianney, katerega je sedanji sv. oče prištel blaženim, je nad vse goreče ljubil Jezusa v presv. Rešnjem Telesu. Ko je maševal ali klečal zatopljen v molitev pred tabernakljem, žarelo mu je obličje in solze ljubezni so je močile. Poslušajmo, kaj je takrat občutilo njegovo ljubeče srce: »Po izpremenjenju,« je večkrat rekel, »ko držim najsvetejše Telo našega Gospoda in Zveličarja v rokah, če me popolnoma prevzame malodušnost, tako da mislim, da ne zaslužim družega, nego pekel, takrat pravim sam sebi: o, da bi ga smel saj s seboj nesti. V njegovi družbi bi bilo celo v peklu prijetno, ne bi mi bilo težko celo večnost trpeti, samo, da bi bila skupaj. Toda potem ne bi bilo več pekla; plamen ljubezni bi pogasil plamen pravice.

O kako veličastno! Po izpremenjenju je ljubi Bog tu, kakor v nebesih. Ko bi človek zadostno spoznal to skrivnost, umrl bi od ljubezni. Bog nam jo prikriva samo iz prizanesljivosti. Ko nam je ljubi Bog hotel dati za potovanje dušne hrane, ozrl se je po vsem stvarstvu, a ni našel nič duše vrednega. In

* Zgod. Nov. Mesta st. 222—226

*) Archiv II. III., str. 103.

zdaj? — Pogledal je sam nase in sklenil, samega sebe dati v hrano. — O, moja duša, kako mogočna si. Toraj samo Bog te more nasititi, in zadovoljiti. Hrana duše je meso in kri Boga-človeka. O prijetna hrana! Res, če to pomislim, potopil bi se najraje za vso večnost v globočino te ljubezni.

Kako srečna je duša, ki se more na sv. obhajilu združiti s svojim Izveličarjem. V nebesih se bo lesketala enako dijamantom, ker Gospod se vidi v njej. Naš Izveličar je rekel: Vse, kar boste Očeta prosili v mojem imenu, vam da. Gotovo bi nihče ne mislil na to, da bi Boga prosil za njegovega lastnega sina. Toda česar bi človek ne mogel in si ne upal prositi, to je Bog dal. Ali bi si pač upali kedaj prositi, naj Bog da v smrt svojega sina in naj nas hrani z njegovim mesom in napaja z njegovo krvjo? Ne, gotovo ne! Ali Bog je vredil v svoji neizmerni in neminljivi ljubezni tako. In v resnici, kaj takega je mogel storiti le Bog, ki je ljubezen sama.

Brez svetega obhajila tu ne bi bilo sreče. Živenje bi bilo neznosno. V sv. obhajilu imamo svojo blaženost, svojo srečo.

Prav zato, ker se nam je Bog v zakramentu ljubezni hotel dati samega sebe; dal nam je tudi tako obširno, tako prostorno sree, da je more napolniti le on sam. Kedor se odteguje temu svetemu zakramentu, je podoben žejnemu, ki umira ob močnem studenu, ker ne nagne glave, da bi pil. Enak je človeku, ki ima poleg sebe velik zaklad, in je ob vsem tem reven, ker ne stegne svoje roke po njem. — Kedor vredno pristopa k mizi Gospodovi, izgubi se v Bogu kakor vodena kapljica v morju. Ni se mogoče več ločiti.

Ako bi nas kedo po sv. obhajilu vprašal: Kaj neseš v svojo hišo? — odgovorili bi mu: Nebesa. Neki svetnik pravi, da nosimo Boga in ima prav. A prave, žive vere nam manjka; ne umevamo svojega dostojanstva, ako se vračamo od Gospodove mize, srečni smo prav tako, kakor bi bili modri iz Jutrovega, če bi jim bilo dovoljeno Jezuščka vzeti s seboj.

Ali niso res to izlivi ljubečega srea? Brez dvoma! Posnemajmo bl. Ivana, da tudi nam izprosi ljubezen in spoštovanje do Najsvetejšega.

F. H.

„Notre-Dame des victoires — Marija od zmage.“

Tako se imenuje znamenita cerkev nebeške Kraljice v Parizu. Bog ve, koliko grešnih sre je že premagala v tem veličastnem Marijinem hramu milost božja, naklonjena po njej, ki je pribežališče grešnikov. Zato ni brez vzroka to ime: »Marija od zmage.«

Bilo je leta 1838., prav pred Marijinim praznikom. Mrak je že legel nad veliko mesto. Mladi gospodje in gospodičine so zapuščali svoja stanovanja in hiteli na trge in v drevorede.

Iz krasne palače, nasproti omenjeni cerkvi, je stopil bogat trgovec, kakih petindvajsetih let. Nekoliko je postal in gledal množico, ki se je valila mimo cerkve naprej. Le tuptam se je kateri ločil in krenil v božji hram. To se mu je čudno zdelo. Saj drugokrti je bila cerkev ob tem času že zaprta. Šel je gledat, kaj da bi bilo.

Okrog izpovednic je stalo več lepo oblečenih gospodov. Prišli so, da očistijo svojo vest pred Marijinim praznikom.

»Možje, izobraženi možje ob izpovednici!« rekel je poluglasno trgovec. »Prismode!« In šel je dalje proti oltarju Marijinega srea. Cerkev je bila le za silo razsvitljena, zato tembolj skrivnostna. Milostno podobo dobre nebeške Matere je obsevala večna luč z nekaterimi žarki.

Skrivnostna čuvstva so obšla trgoveca, ko se je ob teh tresočih žarkih, zdaj svitljeje, zdaj medleje pokazalo Marijino Sree. Zamislil se je.

V duši so se mu porajali spominji na otroška leta. Zdelo se mu je, da zopet sliši opominje svoje dobre matere: »Otrok moj, Marije ne pozabi!«

Počasni koraki so ga zdramili iz zamišljenosti. Eden gospodov je ravno zapustil izpovednico in se bližal k oltarju, da bi se zahvalil Mariji, ki mu je pomagala premagati napačno sramežljivost in mu sprosil milost odkritosrčne dobre izpovedi.

Zdajpazdaj ga je trgovec po strani pogledal in sree mu je narekovalo: Tudi ti si nekedaj hodil na izpovedi in si bil srečen. A sedaj? . . .

Misel mu je izpodrivala misel, čuvstvo se je vrstilo za čuvstvom, podoba za podobo. Videl je natanko svojo umirajočo mater. Slišal je njen, že slaboten glas: »Otrok . . . moj . . . Marije . . . ne . . . pozabi!« Spomnil se je svoje obljube: »Ne bom mati, ne bom.«

»In vendar sem,« je vzdihnil. »Zato ne pridem do miru in pokoja. — Toda čemu te misli, čemu sem prišel sem? Izpolnit obljubo, počastit Marijo? Ne, tega ne morem, ne poznam je, in ona ne mene.«

Vstal je in hotel oditi. Njegovo oko pa je zopet palo na Marijino Sree. Tako težko mu je bilo ob tem pogledu. Niti zadnja ločitev od ljubljene matere ni bila tako britka. Zdrsnil je nehote nazaj na kolena, debela solza se mu je potočila po licu. Hitro jo je obrisal, da ne bi sumničili drugi, ki so se bili nabrali okrog oltarja.

Pogledal je enega, pogledal je drugega, solze veselja in sreče so jim močile lica.

Ali ne bi tudi jaz sedaj lahko točil solz veselja, mesto solz žalosti? tako se je vprašal. In zdelo se mu je, kakor bi se slišalo od podobe: »Da, da, le pogum, bodi mož, kakor so ti! Izpovej se in solze veselja bodo tudi tvoj delež!«

»Srečen, kakor ti, če se izpovem? Zakaj bi se ne za tako plačilo? Zakaj ne takoj? Nihče me ne pozna? Nazadnje četudi.«

Počasi in tresoč se je šel do izpovednice. Drugi so že vsi opravili, in duhovnik je ravno izstopil. »Hočete morebiti na izpoved?« vpraša ga ljubeznivo častitljiv starček. »Le pogum, nič se ne bojte!«

Molče je vbogal. Pokleknil je najprej na eno, in potem na obe kolena . . .

Mej angelji v nebesih je zavladovalo veselje, ko je stari duhovnik vzdignil roko in z besedami: Odvezujem te . . . iztrgal iz peklenških rok njegovo dušo. Saj je pisano, da je v nebesih večje veselje nad enim grešnikom, ki se izpokori, nego nad devetdeseterimi pra-

vičnimi, ki ne potrebujejo pokore. In tu nad resnično izpreobrnitvijo ni bilo dvoma. Pričale so solze kesanja, ko se je izpovedoval, solze veselja, ko je odhajal.

Kedo bi mogel popisati njegovo srečo, ko je z lahkim sreeom zopet pokleknil pred Marijin oltar. Še mnogo milejše se mu je sedaj zdelo njeno materino Sree, osvetljevano od večne luči. Sedaj ni več dvomil, kar se učimo o Mariji. Vse je veroval trdno, ker je imel očiščeno srce.

Celo noč bi bil klečal tam, ako bi ga ne bil opomnil cerkvenik, da je čas iti, ker hoče zapreti.

Drugi dan je bil zgodaj zopet tū. Skrbno se je pripravljaj, da po dolgem času zopet enkrat sprejme nebeškega gosta v sv. obhajilu v svoje sree. Prejel ga je tako lepo, tako genljivo, kakor menda še nikoli.

Od tedaj je zvesto izpolnjeval materi storjeno obljubo. Marije ni pozabil nikedar več. Vsak dan je prihajal v njeno cerkev — od zmage, — da se ji zahvali, ker je premagala njegovo grešno, trdovratno sree. F. H. B.

Zrnje.

Jezusovo srce naše pribežališče. Redovnik je šel v gozd se izprehajati. Na vejici je v gledal tička, ki je drobil pesmico Stvarniku v hvalo. Naenkrat pa se je spustil proti njemu skobec in ga je hotel zadaviti. Ptiček je hitro odletel in se skrila za križanega. Njegovo znamenje je namreč stalo tu v gozdu. Skobec jo je vdrl za njim, a čudno — kar odletel je. Redovnik je na to govoril sam sebi: Ali vidiš? Zatekaj se tudi ti do Jezusa, v njegovo srce in gotovo ubežiš peklenškemu zalezovalcu, ki je veden nadlegovalec. B.

Popravek.

V podčrtani pripomnji tičoč se nekdanjega šentpeterskega velikega oltarja, objavljeni v „Danici“ 1905 list 39. str. 307, naj se blagovoli vstaviti za besedami „na evangeljski strani kip sv. Pavla“ —:

„na listni strani kip sv. Andreja apostola.“

Prav zadnja vrstica »Danice« list 40 naj se bere »N e k i« popravek . . .

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivan Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.